

בפני כב' השופטת ס' נשיאה שולמית וסרקרוג

בעניין: אקו"ם אגודת קומפוזיטורים מחברים בע"מ
המערערת

- נגד -

1. חברת ד.ר.ר. בניה בע"מ

2. חדר יום טוב (טוביה), ת"ז 59307389

3. רחמים חדד, ת"ז 3692126

המשיבים

בשם המערערת: עו"ד אהוד גבריאלי ועו"ד גב' מיכל רינקר

בשם המשיב: עו"ד חיים דרש

פסק - דין

1. הערעור הוא על פסק דין של בית משפט השלום בחיפה (כבוד השופטת ת' נאות-פרי) מיום 29/10/07 בת"א 6637/07, אשר חייב את המשיב מס' 2 לשלם למערערת פיצוי בסך של 30,000 ש"ח נכון למועד מתן פסק הדין, בגין הפרה של זכויות יוצרים בנוגע להשמעת מוזיקה בעסק השייך למשיב זה והמנוהל על-ידו, ואילו התביעה כנגד המשיבים 1 ו-3, נדחתה.

המשיב מס' 2 ביקש להגיש ערעור שכנגד לאחר חלוף המועד הקבוע בחוק ולצורך כך הוגשה בקשה להארכת מועד במסגרת תיק בש"א 1422/08. בהחלטה שניתנה על ידי כבוד השופט רניאל, כרשם, ביום 4/3/08, נדחתה הבקשה, בהעדר טעם לאיחור בהגשה.

2. הערעור מתייחס בעיקרו לגובה הפיצויים הסטטוטוריים שנפסקו למערערת, בהתאם להוראות סעיף 3א לפקודת זכויות יוצרים (להלן: הפקודה), וזאת מן הטעם שלעמדת המערערת, יש לקבוע פיצוי בגין הפרה לגבי כל יצירה בנפרד, וכי על בית המשפט היה לפסוק פיצוי סטטוטורי בגין כל אחת מן היצירות בנפרד, ומאחר שמדובר בהפרת זכויות ב-13 יצירות נפרדות, הרי שהפיצוי שנפסק אינו ביחס מתאים להפרה שבוצעה.

הרקע והנסיבות הצריכות לעניין:

3. העובדות פורטו היטב בפסק הדין של הערכאה הדיונית, ואין לנו אלא להביא את עיקרי הדברים:

- המערערת (להלן: אקו"ם) היא חברה ציבורית שתפקידה להגן על זכויות יוצרים של כלל חבריה. המשיבה מס' 1 היא חברה פרטית בעלת העסק הנמצא בסמוך לתחנת הדלק בכניסה לעתלית (להלן: העסק). המשיב מס' 2 (להלן: טוביה) הקים ומפעיל את העסק במקום. ואילו המשיב מס' 3 היה בעבר מנהלה של המשיבה מס' 1. על פי קביעותיו של בית משפט קמא, לא הוכיחה אקו"ם כי העסק הופעל על ידי משיב מס' 3 במועד הרלוונטי. כן קבע בית המשפט, כי אין בפניו כל מידע של מעורבות משיבה מס' 1 בנעשה בעסק בשנת 2002. אין חולק, כי ביום 27/8/02 (להלן: המועד הקובע), הושמעה מוזיקה בעסק - 13 יצירות מוגנות (להלן: היצירות), וזאת בניגוד להוראות חוק זכויות יוצרים 1911 (להלן: החוק) ובניגוד לפקודה.

פסק הדין של בית משפט קמא:

4. בית משפט השלום העמיד להכרעה מספר מחלוקות:

זיקתם של המשיבים לפעילות העסק; מעמדה של אקו"ם כבעלת זכויות ביצירות; בחינת שאלת הפרת הזכויות, ועל ידי מי בוצעה הפרה, וככל שתינתן תשובה חיובית, קביעת גובה הפיצוי.

5. כאמור, לעניין זיקתם של מי מהמשיבים לפעילות העסק, קבע בית המשפט, כי הוכחה קיומה של זיקה נדרשת רק בנוגע למשיב מס' 2 - טוביה. כמו כן, אישר בית משפט כי אקו"ם היא בעלת זכויות ביצירות. בהתייחס לשאלה אם הופרו הזכויות של אקו"ם, תוך התייחסות לסעיף 2(3) של החוק, קבע בית המשפט, כי יש לבחון קיומם של ארבעה יסודות מצטברים ובנוסף, העדרה של הגנה. המרכיבים שהועמדו לבחינה היו: אם פלוני הרשה להשתמש ביצירה, אם השימוש הוא לתועלת הפרטית של פלוני, אם השימוש היה על דרך של הצגת היצירה בציבור, אם בעל הזכות לא הסכים לשימוש ואם פלוני ידע שהוא מפר זכות יוצרים ולא היה לו יסוד לחשוד שכן המצב.

במסגרת בחינת המרכיבים האמורים, קבע בית המשפט, כי טוביה הרשה את השימוש ביצירות, וכי עשה כן לצורך הנעמת זמנם של המשתתפים באירוע לכבוד הולדת תאומות שנולדו לו, וכן לצורך משירת לקוחות פוטנציאליים. עוד אין חולק, כי טוביה עשה שימוש ביצירות ללא רישיון מטעם אקו"ם, וכי אקו"ם לא נתנה הסכמתה להשמעת היצירות. בית המשפט הוסיף וקבע, כי השמעה כזו היא בדרך של הצגת היצירה בציבור, וכי טוביה נדרש היה לרישיון לצורך השמעת היצירות באירוע הנדון, ומשלא עשה כן, הפר את זכויות אקו"ם. בנוגע לטענת ההגנה, קבע בית המשפט, שאין לקבל טענתו כי סבר לתמו

שמדובר באירוע פרטי.

על סמך הקביעות האמורות, הגיע בית המשפט למסקנה כי זכויות היוצרים הופרו על ידי טוביה.

6. בקביעת שיעור הפיצוי, תוך הפנייה לע"א 592/88 שמעון שגיא נ' עיזבון המנוח אברהם ניניו ז"ל, פ"ד מו(2) 254, 271-270 (להלן: פס"ד ניניו), וכן לתזכיר חוק זכויות היוצרים התשס"ד-2003, קבע בית המשפט, כי מנגנון הטלת הפיצוי הסטטוטורי הוא מנגנון "גמיש", ולכן הסמכות הנתונה לבית המשפט לעניין זה היא רחבה, החל מסמכות שלא להטיל פיצוי כלל ועד לגובה הפיצוי המקסימאלי. בית משפט קמא העמיד את הפיצוי על סך של 30,000 ש"ח.

טענות בעלי הדין בערעור:

7. הערעור נסב כאמור על גובה הפיצויים הסטטוטוריים שנפסקו למערערת. לטענת המערערת, ההסדר החוקי ברור ועל בית המשפט היה לפסוק פיצוי בגין הפרת כל יצירה בנפרד. בית משפט קמא סטה למעשה מן ההלכה הפסוקה, רק לאחר שקבע שהוכח שלא נשלחה התראה לטוביה, וכן מן הטעם שלא הוכח שבחצרי העסק היו אירועים נוספים בהם הושמעו יצירות מעבר למקרה נשוא הערעור.

לטענת המערערת, לא היה באלה כדי למנוע את הטלת הפיצוי הסטטוטורי הנפרד בגין כל הפרה, וכמו כן לא היה מקום להסתמך על "הדין הרצוי", ככל שיש בהוראות תזכיר חוק זכות היוצרים מ-2003 לשנות את המצב החוקי, ולפעול על פי החוק המצוי וההלכות שנקבעו.

עוד טענה המערערת, כי קביעת שיעור הפיצוי הנמוך על אף ההפרה המהותית בנוגע ל-13 יצירות, היא בגדר של הפעלה מוטעית של שיקול הדעת הנתון לבית המשפט.

8. המשיב - מאחר שבקשתו להאריך המועד להגשת ערעור שכנגד נדחתה - ביקש לאשר את פסק הדין, וביקש עוד להדגיש, כי למעשה לא צריך היה לקבוע כי היו 13 הפרות. למעשה, בית משפט קמא לא בחן את מספר הפרות. בכל מקרה, בית המשפט רשאי היה להפעיל את שיקול דעתו לעניין גובה הפיצוי הסטטוטורי, ואין מקום להתערבות של ערכאת הערעור, במיוחד כאשר לעמדת המשיב, היה מקום אף להימנע מפסיקת פיצוי כלשהו או לחלופין להעמידו על פיצוי סמלי בלבד הנמוך בהרבה מהסכום שנפסק על ידי בית משפט קמא.

דין ומסקנות:

9. בד"ק קבע בית המשפט את הפיצוי בשיעור שקבע, תוך הפעלת שיקול דעת ראוי, בהתחשב בנסיבות העניין, תוך התייחסות נכונה לתיקונים בחוק, בנושא זה.

10. סעיף 3א לפקודת זכות-יוצרים קובע:

"לא הוכח הנזק שנגרם בהפרת זכות יוצרים, רשאי בית המשפט על פי בקשת התובע לפסוק לו לכל הפרה פיצויים בשיעור שלא יפחת מ-10,000 שקלים חדשים ולא יעלה על 20,000 שקלים חדשים; שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בצו לשנות את השיעורים האמורים."

הוראת חוק זו, בטלה, החל מיום 25/5/08.

סעיף זה בטרם בוטל, עורר התדיינות מרובה ואף נמתחה עליו ביקורת בבית המשפט העליון, במסגרת פס"ד ניניו. בעקבות פסק הדין הנ"ל, הומלץ בתזכיר חוק זכות-יוצרים, התשס"ד-2003, שהסדר הפיצוי הסטטוטורי יקבע סכום מקסימאלי בלבד, וישאיר לשיקול דעת בית המשפט פסיקת הפיצויים עד לסכום זה, תוך מתן משקל לשיקולים מנחים. כמו כן הוצע בדומה לאמור בסעיף 13(ב) לחוק העוולות המסחריות, תשנ"ט-1999, כי מסכת אחת של מעשי הפרה תהווה הפרה אחת לעניין הפיצויים ללא הוכחת נזק.

ואכן התיקון בוצע. בחוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007, בסעיף 56 של החוק, נקבע, שאם הופרה זכות יוצרים, רשאי בית המשפט לפסוק לתובע בגין כל הפרה פיצויים ללא הוכחת נזק, סכום שלא יעלה על 100,000 ש"ח; ובסעיף 56(ג) לחוק הנ"ל נקבע:

" לעניין סעיף זה יראו הפרות המתבצעות במסכת אחת של מעשים כהפרה אחת."

מכאן, שלא יכולה להיות עוד מחלוקת שלשאלה "מהי הפרה" לצורך קביעת פיצוי סטטוטורי, לאור האמור בסעיף 56(א) לחוק מ-2007, המיישם למעשה את פס"ד ניניו, וכי לגבי כל סוג של הפרה, המבחן הרלוונטי הוא מבחן הזכות המופרת ולא מספרם של האקטים המפרים ששימשו בהפרתה של אותה זכות (פס"ד ניניו, שם, 267א-ב, 269ו-ז, וכן ד"ר שרה פיזנטי, דיני זכויות יוצרים, כרך שלישי (מהדורה שלישית - אוגוסט 2008), סעיף 1.3.5.2 בעמ' 1763. כן ראה ע"א 2392/99 אשר עיבוד נתונים הע"מ נ' טרנסבטון בע"מ, תק-על 2003(2) 3908, להלן: פס"ד אשרז).

11. השאלה מהי "הפרה" לפי סעיף 3א לפקודה לא הייתה, קודם לתיקון החוק ב-2007, נקייה מספקות. בפס"ד ניניו, נקבעו מספר עקרונות: פיצוי סטטוטורי יש בו אלמנטים המשלבים בין מטרת הפיצוי של התובע, לפי עקרונות ניזקיים, לבין המטרה בדבר הרתעתם של המפר ושל מפרים פוטנציאליים אחרים (שם, 265). כאשר מבקש תובע למצות את העקרונות

הנזקים, אין מניעה כי יביא ראיות ויוכיח את נזקו (שם, 270ג-ד). הפיצוי הסטטוטורי יבוא כאשר התובע מתקשה בהוכחת הנזק, אך עומד על גורם ההרתעה, מבלי לייתר את העקרונות הנזקיים, הגם במשורה.

אלמנט ההרתעה, מחד גיסא, וזכאות לפיצוי סטטוטורי, ללא הוכחת היקף הנזק ושיעורו, מאידך גיסא, אינם מצדיקים פרשנות "הפרה" על-פי מספר האקטים המפרים ששימשו בהפרתה של אותה זכות. הזכות שהופרה היא המזכה בפיצוי, סוג ההפרה הוא הקובע, ובגין כול סוג של הפרה ניתן לחייב בפיצוי מסוג זה (שם, 267, וכן פס"ד אשרז, פיצוי בגין כול הפרה של זכות, ולא לפי מספר "אקטים מפרים" - שם, סעיף 29), הגם שגובה הפיצוי נתון יהיה לשיקול דעתו של בית המשפט (ראה גם הערות בית המשפט בפס"ד אשרז, שם סעיף 28 סיפא).

העיקרון האמור - פיצוי כנגד הפרת זכות, להבדיל ממספר האקטים המפרים - היה העיקרון המנחה על-פי החוק הקיים, ואין בחוק משנת 2007, כדי לשנות אלא להבהיר בלבד. לעניין זה ניתן עוד להפנות לדברי ההסבר לחוק מ-2007 (ראה הצ"ח 196, 20/7/2005), שם לא נמצא כול צורך להתייחס לתיקון שהוצע בנוגע לס"ק (ג) של סעיף 3א לפקודה, אלא להתמקד בהסברים לעניין גובה הפיצוי כתקרת מקסימום.

זאת ועוד, הסדר מקביל קיים גם בחוק העוולות המסחריות, תשנ"ט-1999 בסעיף 13(ב) הקובע, כי יש לראות "עוולות המתבצעות במסכת אחת של מעשים, כעוולה אחת".
אין לקבל טענת המערער שיש להבחין בין המטרות של החוקים הנ"ל. מדובר בהסדרים דומים. חוק זכות-יוצרים משנת 2007 לא בא איפוא אלא להבהיר ולאשר את העקרונות שנקבעו בפס"ד ניניו.

העובדה שנמתחה ביקורת על ידי בית המשפט לעניין שיעורו של הפיצוי הסטטוטורי המקסימאלי (ראה גם ע"א 3616/92 דקל שירותי מחשב להנדסה (1987) בע"מ נ' חשב היחידה הבין קיבוצית לשירותי ניהול אגודה שיתופית חקלאית בע"מ פ"ד נא(5) 337, 351-352, להלן: פס"ד דקל), אין בה כדי להשליך לעניין מהות ההפרה בגינה ניתן לפסוק את הפיצוי הסטטוטורי.

גם בפס"ד דקל חזר בית המשפט וקבע, כי את המונח "כל הפרה" בסעיף 3א לפקודה, יש לפרש כמתייחס לכל סוג של הפרה, כאשר המבחן הוא הזכות המופרת ולא מספרם של האקטים המופרים (שם 343). תוך יישום המבחן האמור, כאשר מדובר על העתקה של מספר חוברות, הרי שכל העתקה כזו אכן מהווה הפרה של הזכות בהיותה מעשים נפרדים.

12. מן הכלל אל הפרט. יישום עקרונות אלה בענייננו, צריך היה להוביל למסקנה כי מדובר במעשה הפרה אחד בלבד. על פי התיאור העובדתי והנסובתי שהובא בפני בית משפט קמא, הייתה במועד הקובע בעסק שמחה משפחתית של טוביה. שחף מטעם המערער הציג עצמו כמי שמעוניין לקיים את האירוע ושאל אם ניתן לבוא ולהתרשם מהמקום, והמשיב הסכים. שחף הגיע למקום, נכנס לאירוע בו נכחו כ-120 איש, ובאותה עת, הושמעו יצירות באמצעות מכשיר הגברה ורמקולים בידי תקליטן, אשר אף קיבל תשלום עבור ההשמעה. היצירות הושמעו ברצף. לא הוכח כי אקו"ם שלחה לטוביה התראות טרם הגיע שחף לעסק ב-2002.

המשיב טען לעניין זה, כי כל המטרה של שחף, בכך שלא פנה אל טוביה מייד לאחר שהקליט יצירה אחת והודיע לו כי מתבצעת הפרה, הייתה להגדיל את גובה הפיצוי הסטטוטורי שתהיה אקו"ם זכאית לקבל. על אף שבית המשפט קבע שאין ממש בטענה זו (ראה סעיף 55 של פסק הדין), לא מצאתי כל הסבר, מדוע המשיך שחף, כחוקר שנשלח מטעם אקו"ם, להמתין עד להשמעת 13 יצירות, ולא בחר כבר בשלב הראשון, להודיע על ההפרה כדי לבחון אם אכן מופרת הזכות פעם נוספת.

בנסיבות אלה, ראוי היה להגיע למסקנה כי למעשה מדובר במעשה הפרה אחד בלבד, וממילא לא ניתן היה לפסוק אלא את מקסימום הפיצוי הסטטוטורי בשיעור של עד 20,000 ש"ח בלבד.

13. החוק מ-2007 קבע סכום מקסימום של 100,000 ₪ כפיצוי הסטטוטורי. עד לכניסתו לתוקף לא ניתן היה לפסוק אלא סכום מקסימום של 20,000 ש"ח. לכן, אילו הונח בפני ערעור שכנגד, לא מן הנמנע היה להגיע לתוצאה לפיה היה מקום להתערב ולהעמיד את הפיצוי על סכום של עד 20,000 ש"ח בלבד.

התוצאה:

14. אשר על כן, אני מורה על דחיית הערעור.
אני מחייבת את המערערת לשלם למשיב מס' 2 הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 10,000 ש"ח בצירוף מע"מ כחוק. הסכום ישולם תוך 30 ימים מהיום.

הפיקודן שהופקד ע"י המערערת, אם הופקד, יועבר עד לגובה סכום הוצאות שנפסקו לידי ב"כ המשיב והיתרה, אם קיימת, תושב לב"כ המערערת.

המזכירות תמציא עותק פסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, ו' ניסן תשס"ט, 31 מרץ 2009, בהעדר הצדדים.

שולמית וסרקרוג